

РЕЦЕНЗИЯ

относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор” за нуждите на Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски” – София по професионално направление 3.8 „Икономика”, научна специалност „Икономика и управление”, обявен в ДВ бр.73 от 18 август 2020 г.;

основание: Заповед № Р - 732 от 30.09.2020 г. на Ректора на МГУ „Св. Иван Рилски”- София за утвърждаване на състава на научно жури за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” за нуждите на МГУ „Св. Иван Рилски”- София по професионално направление „Икономика”, научна специалност „Икономика и управление”.

Участник в конкурса: *доцент д-р Юли Радев* от Минно - геоложки университет „Св. Иван Рилски“, факултет „Минно Технологичен”, катедра „Икономика и управление”.

Рецензент: **проф. д.ик.н. Иван Георгиев, Университет за национално и световно стопанство - София, катедра „Индустриален бизнес”**

I. КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА КАНДИДАТА

Юли Радев е роден през 1964 г. в гр. Благоевград. През периода 1985 – 1994 г. завършва бакалавърска и магистърска степен в МГУ „Св. Ив. Рилски” и получава квалификация магистър – инженер, специалност „Икономическа геология”. През 1997 г. придобива ОНС „Доктор” след защита на дисертационен труд на тема „Икономическо моделиране на ефективното разпределение на минерални суровини”.

От м. Януари 1996 г. заема последователно следните длъжности в Катедра „Икономика и управление”: асистент, старши асистент, главен асистент, доцент (от 12.10.2005 г. до сега). От 2006 г. до 2016 г. е ръководител и консултант на Кариерен център в МГУ. Членува в Българска Асоциация Природен газ, Международна програма за обучение на специалисти в областта на човешките ресурси и мениджъри и др.

Ползва руски, английски и немски езици. Има 136 научни публикации и участие в 22 проекта, от които 10 след длъжността „доцент”.

II. ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНАТА ЗА РЕЦЕНЗИРАНЕ НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ

Публикуваната научната продукция на доц. д-р Юли Радев включва 89 заглавия, отразяващи неговото научно развитие и израстване както следва:

1. Научни публикации, свързани с придобиване на ОНС „доктор“ - 2 броя;
2. Научни публикации, представени в конкурс за доцент по „Икономика и управление“ – 37 броя, представени от 29 статии, 4 доклада, свитък лекции по Икономика и управление, една методика за оценка на находищата на минерални и енергийни ресурси, един научно-изследователски проект и автореферат;
3. Научни публикации след заемане на научното звание доцент, представени за заемане на академичната длъжност „професор“ – 78 броя вкл. 16 публикации, отделени за защита на голяма докторска дисертация.

Обект на рецензиране са научните публикации от трета група, а останалите се имат предвид при формиране на окончателното становище.

Научните публикации на доц. д-р Радев, които приемам за оценка на съответствието с минималните национални изисквания, могат да бъдат структурирани както следва:

- Четири самостоятелни монографични труда с общ обем 672 стр.;
- Статии в нереферирани списания – 37 броя, от които 31 статии са самостоятелни;
- Доклади – 14 броя, от които 8 доклада са самостоятелни, а в останалите доц. Радев е първи автор.
- Учебници – 2 броя с общ обем 493 стр.

Статиите са публикувани предимно в списанията Геология и минерални ресурси, Икономически и социални алтернативи, Икономическа мисъл, Енергетика и бизнес. Научните доклади са представени на български и международни научни форуми и са публикувани в съответните сборници.

Кандидатът е предоставил и информация за участие в 8 национални и два международни научни или образователни проекта. Бил е ръководител на един национален проект.

Посочените количествени и структурни показатели на рецензираната част от научната продукция на кандидата за професор позволяват да се направи следната предварителна оценка:

Първо, научната дейност на кандидата за професор след придобиване на научното звание „доцент“ се характеризира с висока и сравнително равномерна интензивност на

полето на монографичните трудове, публикуването на статии, участието в конференции и др.

Второ, в структурно отношение научната продукция е съчетание на самостоятелни и колективни публикации с подчертан превес на самостоятелните изследвания. Наличието на колективни публикации е основание за оценката, че освен възможностите за самостоятелна работа, доц. д-р Радев притежава и уменията да работи в екип.

Трето, научната продукция на кандидата под формата на статии е публикувана в авторитетни периодични издания, а научните доклади са представени на научни форуми с участието на български и чуждестранни учени.

III. ОБОБЩЕНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАУЧНАТА ПРОДУКЦИЯ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНАТА ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА

От гледна точка на научния характер на публикациите последните могат да бъдат групирани по следния начин:

Първо, публикации, в които се съдържат оригинални тези, анализи и изводи относно теоретични модели в областта на устойчивото развитие и растежа (номера от списъка т.7.3: №№ 40, 41, 43, 47, 68 и др.), развитието на спот пазарите и дългосрочно договаряне на примера на газовия сектор (№№ 28, 31), динамичното стохастично общо равновесие (№61), икономическият анализ на проекти за подземни хранилища (№16), транзакционният подход в икономиката на минералните ресурси (№15);

Второ, публикации, посветени на подходи и методи (методики) за вземане на обосновани решения в областта на икономиката и управлението на минералните ресурси (добив, съхранение, преработка, използване): ценообразуване (№№ 1, 7, 12, 14, 29, 31), договаряне (№№ 21, 24, 25, 28), оценка на средата за живеене (№№42, 49, 50), оценка на икономическата ефективност на екологичните мерки (№№ 66, 67), оценка на риска в проектите за проучване на нефт и газ (№№17, 75) и др.

Трето, публикации, посветени на актуални приложни въпроси в практиката на управление на предприятията и сектора на минералните и енергийните ресурси: добив и потребление на нефт и газ (№№ 14, 16, 17, 29, 35, 48, 60 и др.), дерегулиране на пазарите и

договори (№№ 3, 21, 24, 25), международно сътрудничество, директиви и проекти (№№ 4, 6, 34, 52, 66, 67, 69, 76, 78).

Научно-изследователската и публикационна дейност на доц. Радев може да се характеризира като **комплексна** от гледна точка на нейния обхват. Основанията за това твърдение са:

- Изследвани са обекти и проблеми на макро, мезо и микро равнище: национална икономика, сектор, предприятия;
- Широк набор от предмети на изследване: икономически, финансови, управленски, екологични, технико-икономически и икономико-правни проблеми на минералния сектор и на предприятията в него;
- Изследвания с цел обогатяване на теорията и методологията, но и създаване и прилагане на методики за разрешаване на практико-приложни проблеми (вж. по-напред).

Научно-изследователската дейност на кандидата се характеризира с **актуалност**. Тя е насочена както към обогатяване на класически теории и модели, така и към разработване на методи и методики за разрешаване на проблеми на икономиката и управлението на минералния сектор и предприятията в него при новите условия: нарастване на тежестта на екологичните критерии; дерегулиране на пазарите; нови изисквания, произтичащи от членството на България в ЕС и др.

В научните си изследвания доц. Радев е използвал **адекватни** на обектите и предмета на изследване методи за диагностика, анализ и оценка.

Научно-приложната дейност на доц. Радев се проявява в три направления: **Първо**, прилагане на разработени от кандидата методики за: икономически анализ на подземни хранилища на природен газ; оценка на ефективността от добива на шистов газ; анализ на цените на руския природен газ, ценообразуване при когенерация и др. ; **Второ**, участие в разработването на научно-изследователски проекти за решаване на конкретни практически проблеми. **Трето**, използване на резултатите от научните изследвания за разработване на учебни програми (бакалавърски, магистърски и по Еразъм) и обогатяване на учебници с примери от нашата и световната практика.

IV. УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ НА КАНДИДАТА ЗА ПРОФЕСОР.

Доц. Радев има богата преподавателска кариера: 24 години като асистент, старши асистент, главен асистент и доцент. Преподава в 5 професионални направления в ОКС Бакалавър на 7 специалности по 3 основни дисциплини и в ОКС Магистър на 6 специалности по 5 дисциплини. Доц. Радев е разработил учебни програми на 6 нови лекционни курса в областта на темата на конкурса. Изнасял е лекции в чуждестранни университети. Доц. Радев е бил научен консултант на четирима докторанта: един защитил, един отчислен с право на защита и двама с предстояща защита. Има принос към практическото обучение на студентите като кариерен консултант и функционален експерт по проектите Студентски практики.

В учебната си дейност доц. Радев използва широко резултатите от теоретичните си изследвания и разработените методики.

Считам, че между научната, научно-приложната и учебно-преподавателската дейност на доц. Радев има здрава връзка и балансираност.

V. ОСНОВНИ ПРИНОСИ В РЕЦЕНЗИРАНАТА НАУЧНАТА ПРОДУКЦИЯ НА КАНДИДАТА

Научни приноси

1. Представена е многоаспектна картина на дискусиата как да се съчетаят ограничеността на природните ресурси с необходимостта от икономически растеж. Кандидатът е предложил вариант на неокласически модел на устойчиво развитие и опазване на околната среда като е добавена благоприятната среда за живеене чрез екологичната функция на природните ресурси (№№ от списъка т. 7.3: 53, 51 ,57).
2. Изследвайки противоречивите условия за ефективност и устойчивост в макроикономическите условия на растежа, кандидатът защитава извода, че постоянно потребление в икономиката може да се постигне, само когато сумата от социалната дисконтова норма и ръста на населението не надвишава сумата от коефициента на въздействието на техническия прогрес и нормата на възстановяване на ресурсите (№53).

3. Разработена е концепция за пазарното неравновесие (наречено от автора неовалрасианско), която обединява концепциите за последователно развиващите се спот пазари и дългосрочното договаряне. Предложени са допълнения към известни теоретични постановки: сценарии на неравновесие, пълно и непълно договаряне, застраховане на поведенческата несигурност с дългосрочни договори (транзакционен подход) и др. (№№ 4, 15, 20, 21, 48). Тези и други идеи на кандидата са теоретична основа за решаване на конкретни задачи в секторите от минно-енергийната индустрия (с акцент върху газовия сектор): постигане на баланс между спот пазарите и дългосрочните договори, оценка на енергийното търсене на база панелни данни и др. (№№ 4, 8, 42 ,78).
4. Чрез предложените от автора не-валрасиански модели на динамичното стохастично общо равновесие е представена алтернативна версия на пазарното неравновесие на стоковите и трудовите пазари (№71).
5. Ограничеността на икономическия растеж е изследвана от гледна точка на технологичния прогрес и (не)благоприятната среда на живеене, оценена с нови показатели и подобрени методи (№№ 22, 23 ,40, 41, 42, 47, 49, 50 68).
6. Предложени са класификация и по-ясна интерпретация (определения) на основните понятия в областта на икономиката на минералните ресурси (№44).

Научно - приложни приноси

Научно-приложните приноси могат да бъдат представени обобщено в следните групи:

1. Разработване и тестване (в т.ч. и в реални проекти) на методики, разработени от кандидата, за:

Икономическа оценка на рентабилността и риска при търсенето и проучването на нефт и газ (№№ 17,75);

Икономически анализ на проекти за подземни хранилища на природен газ (№16);

Оценка на ефективността от добива на шистов газ (№35);

Анализ на цените на руския природен газ (№№29, 31);

Оценка на ползите и разходите от възстановяване на екологичния статус на водни тела (№40, 47);

2. Предложени и приложени са методи за анализ на различни аспекти на ценообразуването на природен газ и ел. енергия (в т.ч. при когенерация) (№№ 2, 3, 14, 16, 29, 76).
3. Предложени са решения на проблеми на икономиката на минералните ресурси относно либерализацията на пазарите, методите за формиране на потребителските цени на природния газ, оползотворяването на природните ресурси, устойчивото развитие на рудодобива, опазването на околната среда и др. (№№ 1, 3, 7, 13 14).
4. Приложение на резултатите от научните изследвания на кандидата в разработването на учебни програми, учебни курсове (лекции) и учебници. В това направление трябва да се открият два учебника, в които са използвани резултати от голям брой публикации на доц. Радев:
Бизнес икономика и финансово управление: приложения за минералните и енергийни ресурси, 2007.
Икономика и управление на минералните ресурси, 2007.
По характер приносите на кандидата са обогатяване на теоретичния анализ и моделите за устойчиво развитие както и приложение на съвременните научни постижения за успешно решаване на проблемите на икономиката на минералните ресурси.

VI. ОТРАЖЕНИЕ НА НАУЧНАТА ПРОДУКЦИЯ НА КАНДИДАТА В НАШАТА И ЧУЖДЕСТРАННА ЛИТЕРАТУРА

Научната продукция на доц. Радев е намерила широко отражение в публикации на наши и чуждестранни автори, които личи от многобройните цитирания в различни категории научни произведения.

В настоящата рецензия са посочени само цитирания на публикации на кандидата, включени в списъка с публикации след заемане на длъжността „доцент” (т.7.3 от списъка от научни трудове, представени за участие в конкурса за професор).

Броят на цитиранията на монографии, студии, статии, доклади и учебници на доц. Радев в произведения на други автори вкл. дисертационни трудове е 48 броя с общ брой точки 320 точки.

Без цитиране на учебници на кандидата и без цитиране в дисертационни трудове резултатът е: 22 броя цитирания и 150 точки.

Кандидатът е представил още 93 цитирания за 540 точки, които не вземам под внимание поради характера на цитиращите публикации: отзиви от научни конференции, електронни издания, заделени публикации за голяма дисертация и др. Не разглеждам и 59 цитирания за 295 точки на източника „Методика за икономически анализ на инвестиционни проекти в минната индустрия”, който е даден в списъка с научната продукция за доцент.

VII. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ ПО ПРЕДСТАВЕНИТЕ ТРУДОВЕ

Допуснати са някои слабости и неясноти в документацията, представена за конкурса, които затрудняват точната оценка на научната и преподавателската дейност на кандидата.

Публикациите в някои тематични направления се припокриват в значителна степен, например за ограничеността на ресурсите (№№ 40, 43, 50), транзакционният подход (№№ 11, 15), благоприятната среда за живеене (№№ 49, 50, 57), вземане – плати договори (№№ 24, 27), разходи и ползи от мерките по Водната рамкова директива (№№ 67, 77, 78).

В цитираните източници е включена публикация, използвана в конкурса за доцент: «Икономически анализ на инвестиционните проекти в минната индустрия».

Защо публикации с оригинални заглавия на български език са с преведени заглавия на английски език, след като такива издания и публикации на английски език няма? И как при това условие са цитирани от чуждестранни автори? Какво е цитирано?

Основният пропуск е, че няма представени цитати от съдържанието на цитираните източници, по които може да се оцени по-обективно значението на цитираните източници за нашата и чуждестранната литература.

Препоръки

Публичността и признанието от академичната общност биха били по-големи, ако част от публикациите бяха насочени в по-голяма степен към национални издания на английски език (напр. *Economic Alternatives, Management & Sustainable Development*) и към чуждестранни издания.

Резултатите от научно-изследователската дейност на доц. Радев след 2007 г. би трябвало да намерят по-широко приложение в очакваните актуализирани издания на

двата основни учебника: Бизнес икономика и финансово управление и Икономика и управление на минералните ресурси.

VIII. СЪОТВЕТСТВИЕ С НАЦИОНАЛНИТЕ МИНИМАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЗАЕМАНЕ НА ДЛЪЖНОСТТА ПРОФЕСОР

Обобщена представа за научната и учебно-преподавателската дейност на доц. Радев може да се получи от долната сравнителна таблица за съответствието с минималните национални изисквания съгласно ЗРАСРБ.

Група показатели	Брой	Точки, бр.	Мин. изискв. за групата, точки	Съответствие
А. Дисертационен труд за присъждане на ОНС «доктор»	1	50	50	Да
В. Монография	1	100	100	Да
Г. Монографични трудове, статии, студии и доклади	55	738	200	Да
Д. Цитирания				
Д.1. Цитиране на монографии, статии, доклади и учебници	48	320	100	Да
Д.2. Същото както Д.1, но без цитиране на учебници и цитиране в дисертационни трудове	22	150	100	Да
Е. Ръководство на докторанти, участие в научни проекти, публикувани учебници		295	100	Да

Научната и учебно-преподавателската дейност на доц. Радев съответства и на допълнителните изисквания на институционално ниво, предявявани в университети с акредитирани икономически специалности.

Годишната аудиторна заетост на доц. Радев в упражнения е 800 часа (уч. 2019/2020), което е в пъти повече от изискванията.

Публикациите на доц. Радев в издания, индексирани в SCOPUS са две студии (при изискване за една публикация), а публикациите в други бази данни (IDEAS/RePEc) са 13 бр. (при изискване за 4 броя). Публикации има и в списания, индексирани в други бази данни: EconLit, EBSCO, Google Scholar. От справките личи, че цитиранията в

издания, реферирани и индексирани в международни бази данни са 12 бр. при изискване за 5 броя.

.

IX. ЛИЧНИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ ЗА ДОЦ. РАДЕВ

Познавам доц. Юли Радев като автор на публикации в сп. «Икономически и социални алтернативи». Това, което го отличава като автор е подчертаният му интерес към анализ и обогатяване на теоретичните концепции и модели.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Кандидатът за професор Юли Радев е доктор по икономика и доцент в Минно - геоложки университет „Св. Иван Рилски“. В продължение на 25 години той извършва активна научна, преподавателска и научно-приложна дейност, намираща израз в десетки научни публикации в престижни издания, разработване на съвременни курсове и решаване на важни практически проблеми чрез прилагане на собствени методики. Представената научна продукция в цялата ѝ разновидност доразвива съществуващи знания в областта на икономиката и управлението на минералните ресурси и е основа за подготовка на високо квалифицирани специалисти – бакалаври, магистри и докторанти.

Резултатите от научната и преподавателската дейност на доц. Радев превишават в пъти националните минимални изисквания както и институционалните изисквания за акредитирани икономически специалности. С пълна убеденост давам **положителна оценка** за цялостната дейност на кандидата, която в съвкупност удовлетворява изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане.

Препоръчам на уважаемите членове на Научното жури по конкурса да предложат на ФС на МТФ на МГУ „Св. Иван Рилски“ **ДА ИЗБЕРЕ Доц. д - р Юли Радев** на академичната длъжност **„ПРОФЕСОР“** по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление“

11. 2020 г.

София

**Рецензент: Заличени лични данни
съгласно Чл.2 от ЗЗЛД**

/проф. д.ик.н. Иван Георгиев/